

БЪЛГАРСКИЯТ ЕЛАТИВ И НЕГОВИТЕ ФУНКЦИОНАЛНИ ЕКВИВАЛЕНТИ В СЪВРЕМЕННИЯ НЕМСКИ ЕЗИК

Николина Мавродиева
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

THE BULGARIAN ELATIVE AND ITS FUNCTIONAL EQUIVALENTS IN MODERN GERMAN

Nikolina Mavrodieva
Plovdiv University “Paisii Hilendarski”

The focus of the present study is on the forms for the absolute superlative degree (elative) in two languages – Bulgarian and German. The degrees of comparison are inherent not only in all Slavic languages, but also in the languages of the Indo-European language family. It has been studied by a number of linguists. Nevertheless, the absolute superlative in particular has not been the subject of extensive scientific research, which gives us reason to focus on such a topic and try to discuss the problem in a comparative plan, briefly presenting the essence of the elative phenomenon itself and classifying the ways of expressing elative meaning in the two languages being compared.

Keywords: absolute superlative degree of comparison, elative phenomenon, functional equivalents, Bulgarian language, German language

Обект на изследване в настоящата статия са формите за абсолютна превъзходна степен (елатив)¹ в два неродствени езика – български и немски. Категорията степенуване е присъща не само на всички славянски езици, но и на езиците от индоевропейското езиково семейство. Върху нея са правени проучвания от редица езиковеди като С. Буров², И. Куцаров, М. Чоролеева, А. Петрова-Вашилевич, Р. Ницолова и др. Но въпреки това свръхстепенуването в частност не е

¹ Терминът елатив произлиза от лат. *elativus* (висок, издигнат) и се употребява както в българския, така и в немския език (*Elativ*). В българския език се среща още и под названията *абсолютна превъзходна степен*, *абсолютен суперлатив* и *свръхстепенуване*.

² С. Буров е първият езиковед, написал монография, посветена на степенуването (Буров, С. *Степените за сравнение в съвременния български език*. София, 1987).

било обект на обстоятелни научни изследвания³, което ни дава основание да се насочим към подобна тема и да опитаме да представим проблема в съпоставителен план, с което смятаме, че бихме улеснили дейността на преводачите.

Основните цели, които си поставяме, са следните:

1. Да представим накратко същността на явлението елатив.
2. Да класифицираме начините за изразяване на елативно значение в българския език.
3. Да проверим дали това явление съществува в немския език и ако е налице – да проследим как се изразява, като в хода на изследването разгледаме и някои случаи на симетрия и асиметрия при образуването на елативната степен в двата езика.

Преди това ще представим накратко явлението степенуване и неговите най-съществени характеристики.

Категорията степен за сравнение традиционно се разглежда като тричленна. Основната формално-семантична опозиция е привативна, т.е. съпоставителност ~ несъпоставителност. Маркиран член в категорията е грамемата съпоставителност, в рамките на която е валидна еквиполентната⁴ опозиция компаративност ~ суперлативност. Формите за сравнителна и превъзходна степен са маркирани с предпоставените частици морфемите *по-* и *най-*⁵. Грамемата несъпоставителност е немаркираният член в категорията. В общото си значение не представя данни за количествените параметри на даден признак /липсва както семантика, така и формално маркиране/, а в главното си значение изразява основна, базисна степен на признака, наречена още положителна степен /има семантика, липсва форма/ (Куцаров/Kutsarov 2007: 475).

Както вече отбелязахме, значението и употребата на елатив в съвременния български език не са били обект на специален анализ в трудовете на повечето езиковеди. Един от малкото български лингвисти, който отделя елатива от суперлатива, е С. Буров. Според него елативните форми „подчертават много високата степен за качеството

³ Повечето езиковеди описват основно три степени: положителна, сравнителна и превъзходна. Изключение прави монографията на С. Буров, в която елативът е отделен от суперлатива. Сериозен принос в съвременните проучвания върху българската абсолютна превъзходна степен има М. Чоролеева. Също така, в най-ново време Е. Тилев разглежда това явление в съпоставка между два езика, които са сродни – български и руски.

⁴ Еквиполентен = равностоен, равнопоставен.

⁵ Правописна бележка: Между частиците *по-* и *най-* (имащи свое ударение) и формата за положителна степен, при образуване на сравнителна и превъзходна степен, се поставя дефис.

в даден предмет като характерен белег на този предмет, без да се произвежда сравнение с кръг от други предмети“ (Буров/Burov 1984: 513). Казано по друг начин, абсолютен суперлатив имаме тогава, когато се посочва признак в най-висока степен, който не се основава на сравнителна релация между обектите, т.е. не се има предвид определен обект на сравнение.

Важна особеност на българския елатив, отбелязана от С. Буров и други езиковеди, е неопределеността на елативните форми. Срв.: „После св. Йероним, който целия си живот е прекарал само с жени, най-хубави римлянки“ (ЕП/ЕР).

Неопределеност на елативни форми откриваме и в стихотворението на Блага Димитрова „Бяхме най-близки“:

„...Бяхме най-близки... Затуй отсега
нататък

ще сме най-чужди в света.“

(БД/ВД)

Именно по това те се различават от суперлативните форми, които се използват предимно с определителен член.

За да онагледим някои от казаните по-горе неща, ще представим няколко примера в следната таблица:

	Суперлатив	Елатив
Немски език	<i>Das sind die modernsten Maschinen ihrer/dieser Art.</i>	<i>Wir arbeiten mit <u>hoch</u>modernen Maschinen.</i>
Български език	<i>Това са <u>най-модерните</u> машини от този вид.</i>	<i>Ние работим с <u>изключително</u> модерни машини.</i>
Немски език	<i>Er ist der beste Mathematiker unter seiner Mitschülern.</i>	<i>Er ist <u>überaus</u> klug.</i>
Български език	<i>Той е <u>най-добрият</u> математик сред своите съученици.</i>	<i>Той е <u>извънредно</u> умен.</i>

Примерите потвърждават становището на С. Буров, а именно, че елативно значение имаме тогава, когато няма сравнение с кръг от други предмети или лица, а функцията на елативните форми е да подчертават високата степен на качеството на даден предмет като характерен негов признак. Както се вижда от таблицата, в немския език също съществува такова явление, но на него ще се спрем, след като първо представим формално-семантичните характеристики на елатива и уточним, че той се изразява по следните начини в съвременния български език:

1. Най-често срещаният модел за изразяване на абсолютна превъзходна степен в съвременния български език (по-нататък СБЕ) е чрез наречие за степен + прилагателно име. Тук е мястото да отбележим, че в СБЕ степенуването се изразява аналитично. Заменянето на синтетичните форми с аналитични е характерно и за други езици, като това заменяне основно става именно чрез наречия. Към тези наречия отнасяме: *твърде, страшно много, изключително, абсолютно⁶, крайно, безгранично, адски* и др. Срв.: „...*то е страшно отворено момче, туй, Димитров.*“ (АК/АК); „*Понятието за чистота не е развито в твърде висока степен у бай Ганя*“ (АК/АК); „*Прибавете при това, че чорбаджи Недю беше още твърде предан на турците и християнски кръвопиец, каквито се въдеха само по онова време*“ (ИВ/IV); „*Тая внезапна виделина направи положението на бежанците твърде опасно, почти безизходно*“ (ИВ/IV).

„*В едно малко глухо градче, с река през него, с бели старовременни къщички, скрити като кутийки във високо оградени мънички дворчета, пълни с трендафили, живееше една вдовица на име Смарайда, ни много млада, ни твърде стара*“ (ЕП/ЕР)

В изследване, посветено на употребата на абсолютната превъзходна степен във форумите на българския онлайн портал ВGMamma, Р. Цонев също установява, че този начин за изразяване на четвъртата – абсолютната превъзходна степен, е най-разпространен, като прилага множество примери за подобни наречия, типични и за младежкия говор: *абсолютно, адски, бая, безкрайно, бясно, безумно, брутално, върло, върховно, доста, дяволски, желязно, жестоко, зверски, здраво, извънредно, изключително, крайно, коджа, лудо, много, невероятно, невъзможно, неизмеримо, неимоверно, неистово, неописуемо, нечовешки, силно, страхотно, страшно, супериозно, суперско, уникално, чудно, шикарно, шикозно, щуро, яко.*

2. Друг начин за изразяване на абсолютната превъзходна степен е чрез префикси и префиксоиди, добавени пред прилагателното име: **пре-**: *престар*; **супер-**: *суперкрасив*; **хипер-**: *хипермодерен*; **ултра-**: *ултрамодерен*; **сврѣх-**: *сврѣхамбициозен* и мн. др. Срв.: „*Там седеше, свит на ниско столче, престарелият проповедник отец Никодим, унесен в дрямка*“ (ЕП/ЕР); „*Чунким баща ми все опери е слушал*“ – *каже бай Ганьо и обаян от този принцип на окаменелост и ултра-*

⁶ М. Стаменов нарича някои лексеми от типа „адски“, „абсолютно“ – „суперлативи“, но терминът „суперлатив“ е синонимен на термина елатив, тъй като е употребен в значение на „много висока степен на признака“.

ретроградство, не се стряска твърде много от „новата мода“, т.е. от цивилизацията“ (АК/АК).

3. Свръхстепенуване се наблюдава и при дублиране на частиците морфем *по-* и *най-*.

Този начин се прилага за експресивно подчертаване на крайната граничност на признака и не е толкова широко разпространен в сравнение с останалите методи за изразяване на елатив.

Срв.:

*„...Ала, мила мамо,
ти една си само:
ти си ми едничка
най-най-най-добричка.“⁷*
(„Най-добричка“, Васил Ив. Стоянов)

*„вечер излизаме на терасата
и гледаме дълго небето
как Орион сваля пояса си
сякаш се съблича
сякаш небето не е
само един фон
на който търсим винаги най-малката звезда
най-угасналата от всички
най-далечната
най-най-самотната
звезда
по която да запратим сърцата си“*
(„Изоляция“, Ст. Станоева)

В хода на изследването установихме, че този тип абсолютен суперлатив се среща по-често в поетическото изкуство, отколкото в останалите литературни жанрове, при които в много от случаите дори отсъства напълно използването на подобни елативни форми. Най-често се употребява с цел експресивна окраска.

4. Изразяването на елатив чрез повторения на прилагателни от типа *хубав-хубав*, *добър-добър* не е толкова характерно. При нашето проучване не успяхме да открием подобни форми в изследваните произведения, но в своята статия Е. Тилев отбелязва, че често срещани са повторителните форми при наречията: *бавно-бавно*, *едва-едва*, *тихо-тихо*. Срв.: „Той иска да извика дяда си, но черните пелени

⁷ Този пример е използван и в монографията „Степените за сравнение в съвременния български език“ на С. Буров (Буров/Burov 1987: 78).

чезнат една по една и нему му става леко, хубаво, сякаш някой тихо-тихо го люлее“ (ЕП/ЕР).

5. Елатив представлява и появата на маркирана форма, без контекстът да изисква това.

Срв.:

Той е най-добрият ми приятел.

От представеното дотук можем да заключим, че явлението елатив се среща относително често в съвременния български език, характерно е за различни части на речта, а изразяването му е предимно аналитично.

В немските граматика, подобно на българския език, категорията степенуване се изгражда върху тричленна опозиция. Въпреки това се среща и отделянето на четвъртата степен, т.нар. елатив. Елативът, отбелязван в немските граматика и като абсолютен суперлатив, съвпада формално със суперлатива, но за разлика от него образуването му е възможно без определителен член и често има идиоматичен характер. Елативът показва пределна степен на даден признак, без да се наблюдава сравнение с друг предмет.⁸

Начини за изразяване на елатив в немския език:

1. Подобно на българския, и в немския за изразяване на абсолютен суперлатив се използват редица наречия⁹, употребени пред положителна степен:

äußerst, (ganz) besonders, überaus, höchst, extrem, sehr (в значение на изключително, твърде, извънредно, крайно много) и др.

Sie ist überaus klug = Тя е извънредно умна.

*Das Buch ist höchst interessant = Книгата е изключително интересна.*¹⁰

„Hinzu kam noch, daß der Tschorbadshi den Türken sehr ergeben und einer jener Christenausbeuter war, wie man sie nur in der damaligen Zeit fand.“ (ИБ/IV) = „Прибавете при това, че чорбаджи Недю беше още твърде предан на турците и християнски кръвопиец, каквито се въдеха само по онова време“ (ИБ/IV)

2. Често елативът се образува и с помощта на префиксоиди, отново аналогично на българския език, като **super-:** (*супер*) *superintelligent, superschnell*; **ur-:** (в значение на „изключително“)

⁸ От представената информация става ясно, че под термина елатив, съществуващ и в двата несродни езика, се има предвид едно и също явление.

⁹ В някои граматика се определят и като частици.

¹⁰ Примерите са използвани в „Немска граматика“ на В. Атанасова, Т. Сугарева (Атанасова, Сугарева/Atanasova, Sugareva 2018: 115).

urkomisch, **hyper-**: (*xunep*) *hypermodern*; **hoch-**: (*високо*) *hochbegabt*, *hochmodern*; **erz-**: (*архи*) *erzdumm*; Те отново са прибавени към прилагателно име в основна форма.

3. Елативно значение се изразява и чрез нюансиращата съставка **aller-**¹¹ в рамките на формата. Срв.:

Das ist mein allerbester Freund = *Това е моят най-добър приятел*¹²;

“...den allereinsamsten Stern...” = *„...най-най-самотната звезда...“*;

*„Der weiche Gang geschmeidig starker Schritte,
der sich i*

m allerkleinsten Kreise dreht,

*ist wie ein Tanz von Kraft um eine Mitte,
in der betäubt ein großer Wille steht.“*

(Der Panther, Rainer Maria Rilke);

„И ходът мек на стъпките ѝ яки,

що в кръг безкрайно тесен се върти,

той танц на сила край средец е

сякаш,

където властна воля в плен трепти“

(ГМ/GM)

Благодарение на тази нюансираща частица преводът на аналитично изразения елатив, чрез удвоена частица-морфема „най-най“, е възможен и в немския език по синтетичен път. Тя може да се употребява и при превод на елатив, когато наблюдаваме използване на елативна форма, без без това да се изисква от контекста. Нюансиращата частица **aller-** може да послужи и при превод на елативна конструкция от наречие + прилагателно име.

4. Абсолютна превъзходна степен може да се изрази чрез удвояване на прилагателно във форма за положителна степен. Срв.: *Das ewige, ewige Warten* (= *das sehr lange Warten*) – *вечното чакане*; *Eine lange, lange Reihe* (= *eine sehr lange Reihe*) – *една дълга, дълга редица*.

5. Елативно значение имаме и при сливане на предлог с определителен член + суперлатив с флексията¹³ **-e**, когато признакът е реали-

¹¹ Изписва се слято с прилагателното, следователно изразяването е синтетично.

¹² Примерите са използвани в „Немска граматика“ на В. Атанасова, Т. Сугарева (Атанасова, Сугарева/ Atanasova, Sugareva 2018: 115).

зиран в най-висока степен, без да се сравняват различни негови носители. Срв.: *Er ist aufs Schnellste/schnellste¹⁴ nach Hause gefahren.* – Той си тръгна за въщи по най-бързия (възможен) начин.

6. Някои наречия с наставки **-ig, -lich** образуват, при употреба като обстоятелствени пояснения, освен регулярната форма за превъзходна степен с *am + -en*, и форма без частицата *am* и без флексия. Именно така се изразява и елативно значение. Срв.: *Er lässt dich herzlichst grüßen.* – Той те поздравява най-сърдечно. – (синтетично изразяване в немския език, аналитично /чрез частица-морфема/ в българския); *Er lässt dich höflichst bitten.* – Той те моли най-учтиво. – (синтетично изразяване в немския език, аналитично /чрез частица морфема/ в българския).

7. Елативно значение откриваме и при сложни думи думи, образувани от съществително и прилагателно име. Срв.: *steinalt* = *престар*, в значение на *изключително стар* (*der Stein* – камък /съществително име/, *alt* – стар /прилагателно име/); *bildschön* = *хубав като картина*, в значение на *изключително, чудно красив* (*das Bild* – картина /съществително име/, *schön* – красив /прилагателно име/);

„*Dort saß der steinalte Beichtiger, Varer Nikodim, in sich zusammengesunken, auf einem niedrigen Schemel und dämmerte vor sich hin.*“ (El. Pelin, Deutsch von Egon Hartmann) = „Там седеше, свит на ниско столче, престарелият проповедник отец Никодим, унесен в дрямка“ (ЕП/ЕР)

От приложения пример можем да заключим, че при превода на прилагателното с елативно значение „престарял“, немският преводач си е послужил със сложна дума, която изразява същото значение, а именно пределно висока степен.

Ако разгледаме в по-широко значение абсолютната превъзходна степен, можем да открием, че някои фразеологични изрази, срещани и в двата изследвани езика, също могат да изразяват елативно значение. М. Чоролеева е езиковедът, който доста подробно изследва изразяването на значения за абсолютна степен в българския език чрез фразеологични средства. Тя отбелязва, че те са едни от основните средства

¹³ В повечето граматика се среща под названието окончание, но ние приемаме мнението, че терминът флексия е по-прецизен, тъй като в рамките на една словоформа могат да участват няколко флексии, т.е. думата няма как да има няколко „края“.

¹⁴ Новият правопис изисква писането на голяма буква след *aufs*, т.е. формата за превъзходна степен е преосмислена като съществително. Посоченият пример е един от малкото, при които се допуска писане и с малка буква.

за ярко изразяване на висша степен, като тази особеност е универсална – присъща не само на нашия роден език.

Изрази с елативно значение, които имат немски еквиваленти, са:
„намирам се на седмото небе.“ – „*Auf Wolke sieben schweben.*“
(в значение на *чувствам се изключително щастлив*);

„костелив орех“ – „*sturer Esel*“ (в значение на *крайно опак, твърдоглав човек*);

„бостанско плашило“ – „*Scheusal*“ (в значение на *изключително грозен човек*);

„вземам ума (акъла) на някого“ – „*jdn in Staunen versetzen*“ (в значение на *изключително силно смайвам, слисвам някого*);

„нося някого на ръце“ – „*jdn auf Händen tragen*“ (в значение на *извънредно, много се грижа за някого*);

„правя на пух и прах“ – „*jdn in die Pfanne hauen*“ (в значение на *напълно унищожявам, разбивам*);

„Има желязно здраве.“ – „*Er hat eine eiserne Gesundheit.*“

Според нас тези фразеологизми не само подчертават едно крайно положително или негативно действие (или отношение), но и се отличават с емоционалност и експресивност. Следователно можем да заключим, че биха могли да се разглеждат и като примери, изразяващи елативно значение.

Като свръхстепенуване може да бъде разгледано и „степенуването“ на глаголи. Въпреки че П. Пашов смята, че глаголът може да изразява признак, застъпен в различна степен, т.е. могат да се правят различни сравнения, и разглежда това явление по-скоро като суперлатив, ние сме на мнение, че синтактичните съчетания от типа „най обичам“, „най мразя“ и др. в по-широкия си смисъл могат да бъдат определени като елативни форми. В немския език това се изразява чрез частицата *am* + наречие, т.е. се наблюдава предикативна употреба – *Am liebsten trinke ich Wein.* – *Най обичам да пия вино.* (липсва сравнение между няколко обекта, което може да послужи като доказателство, че всъщност употребената степен за сравнение е четвъртата най-висока.)

В заключителната част на нашата работа ще представим в обобщен вид изводите, до които достигнахме. В хода на изследването установихме, че явлението елатив съществува и в двата сравнявани езика. Въпреки че в българските и немските граматички категории степен се разглежда като тричленна, не липсват автори, които обръщат специално внимание и на четвъртата абсолютна степен. Независимо от принадлежността си към различни езикови семейства, и българският, и немският имат големи сходства при изразяването на сте-

пенуване. Самото съществуване на свръхстепенуване означава и сходство в менталността на двата народа, за които количествената хипертрофия на признаците (статични или динамични) се оказва отличителна особеност на явленията. Важно е да отбележим, че и в двата езика се наблюдават както аналитично, така и синтетично образувани форми на елатив, като превес взима аналитичното изразяване на елативно значение. Един от най-често срещаните аналитични начини за изразяване на четвъртата абсолютна степен както в българския, така и в немския език, е чрез наречие + прилагателно име. Синтетичното изразяване на явлението свръхстепенуване става предимно с помощта на различни префикси и префиксоиди, вследствие на което се образува нова дума с елативно значение. Макар да са налице доста сходства в изразяването, наблюденията ни сочат, че елативът се използва по-често в българския език.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Атанасова, Сугарева 2018:** Атанасова, В., Т. Сугарева. *Немска граматика*. София: Наука и изкуство, 2018. [Atanasova, V., T. Sugareva. *Nemska gramatika*. Sofia: Nauka i izkustvo, 2018.]
- Буров 1984:** Буров, С. Синонимна употреба (взаимозаменяемост) на степените за сравнение в българския език. // *Български език*, 1984, № 6, 508 – 515. [Burov, S. Sinonimna upotreba (vzaimozamenyaemost) na stepenite za sravnenie v balgarskiya ezik. – *Balgarski ezik*, 1984, № 6, 508 – 515.]
- Буров 1987:** Буров, С. *Степените за сравнение в съвременния български език*. София: Народна просвета, 1987. [Burov, S. *Stepenite za sravnenie v savremenniya balgarski ezik*. Sofia: Narodna prosveta, 1987.]
- Георгиев 1991:** Георгиев, С.. *Българска морфология*. Велико Търново: „Абагар“, 1991. [Georgiev, S. *Balgarska morfologiya*. Veliko Tarnovo: Abagar, 1991.]
- Ницолова 2008:** Ницолова, Р. *Българска граматика. Морфология*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. [Nitsolova, R. *Balgarska gramatika. Morfologia*. Sofia: Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”, 2008.]
- Пашов 1989:** Пашов, П. *Практическа българска граматика*. София: Народна просвета, 1989. [Pashov, P. *Prakticheska balgarska gramatika*. Sofia: Narodna prosveta, 1989.]
- Петрова-Вашилевич, Чоролеева 1994:** Петрова-Вашилевич, А., М. Чоролеева. *Семантичната категория степен – Българско-полска*

съпоставителна граматика. Том 3. Семантичните категории количество и степен. София: Изд. на БАН, 1994. [Petrova-Vashilevich, A., M. Choroleeva. *Semantichnata kategoriya stepen – Balgarsko-polska sapostavitelna gramatika. Tom 3. Semantichnite kategorii kolichestvo i stepen.* Sofia: Izdatelstvo na BAN, 1994.]

Тилев 2011: Тилев, Е. Елативът в руския и българския език – между омонимията и аналитизма. // *Думи срещу догми. Сборник с доклади от Дванадесетата национална конференция за студенти, докторанти и средношколци.* Пловдив, 2011, 112 – 117 [Tilev, E. *Elativat v ruskia i balgarskia ezik – mezhdu omonimiyata i analitizma.* // *Dumi sreshthu dogmi. Sbornik s dokladi ot Dvanadesetata natsionalna konferentsiya za studenti, doktoranti i srednoshkoltsi.* Plovdiv: Kontekst, 112 – 117.]

Куцаров 2007: Куцаров, И. *Теоретична граматика на българския език. Морфология.* Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“, 2007. [Kutsarov, I. *Teoretichna gramatika na balgarskiya ezik. Morfologiya.* Plovdiv: UI “Paisii Hilendarski”, 2007.]

Цонев 2020: Цонев, Р. Някои начини за изразяване на абсолютната превъзходна степен в българските интернет форуми. // *Български език, 2020, № 67, 147 – 145.* [Tsonev, R. *Nyakoï nachini za izrazyavane na absolutnata prevazhodna stepen v balgarskite internet forumi.* // *Balgarski ezik, 2020, № 67, 147 – 145.*]

Elsen 2011: Elsen, H. *Grundzüge der Morphologie des Deutschen.* Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, 2011.

Engel 1996: Engel, U. *Deutsche Grammatik.* Heidelberg: Groos, 1996.

Helbig 1988: Helbig, B. *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht.* 11. Aufl. Leipzig.

РЕЧНИЦИ

Александрова 2012: Александрова, З. *Немско-български фразеологичен речник, първо издание.* София: Наука и изкуство, 2012. [Aleksandrova, Z. *Nemsko-balgarski frazeologichen rechnik, parvo izdanie.* Sofia: Nauka i izkustvo, 2012.]

Вапорджиев и кол. 1993: Вапорджиев, В. Мичри, Е. *Речник на немските идиоми, второ издание.* София: Наука и изкуство, 1993. [Vapordzhiev et al. *Rechnik na nemskite idiomi, vtoro izdanie,* Sofia: Nauka i izkustvo, 1993.]

ИЗТОЧНИЦИ

- АК/АК:** Константинов, Ал. *Бай Ганьо*. // <<https://chitanka.info/text/3706/8>>. [Konstantinov, Al. *Bay Ganyo*. // <<https://chitanka.info/text/3706/8>>.]
- БД/ВД:** Димитрова, Б. *Бяхме най-близки*. // <https://chitanka.info/person/blaga-dimitrova>. [Dimitrova, B. *Vyahme naj-blizki*. // <https://chitanka.info/person/blaga-dimitrova>.]
- ГМ/ГМ:** Мицков, Г. *Пантера*. // <<https://chitanka.info/text/22324-pantera>>. [Mitskov, G. *Pantera*. // <<https://chitanka.info/text/22324-pantera>>.]
- ЕП/ЕР:** Пелин, Ел. *Под манастирската лоза. Изповед*. // <<https://chitanka.info/text/5417-izpoved>>. [Pelin, El. *Pod manastirskata loza. Izpoved*. // <<https://chitanka.info/text/5417-izpoved>>.]
- ЕП/ЕР:** Пелин, Ел. *Спасова могила*. // <<https://chitanka.info/text/5297-spasova-mogila>>. [Pelin, El. *Spasova mogila*. // <<https://chitanka.info/text/5297-spasova-mogila>>.]
- ИВ/IV:** Вазов, И. *Разкази 1881 – 1901. Белимелецът (Из живота на един разбойник)*. // <<https://chitanka.info/text/5005-belimeletsyt>>. [Vazov, I. *Razkazi 1881–1901. Beglimelecat (Iz jivota na edin razboinik)*. // <<https://chitanka.info/text/5005-belimeletsyt>>.]
- 3Bulgarische Erzähler // <[http://catalog.bglit.org/bg/lister.php?iid=DO-000130&page=.](http://catalog.bglit.org/bg/lister.php?iid=DO-000130&page=.>)>.